

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. What was *Acher's* real name?
2. What caused him to become an apostate?
3. Who was his disciple?
4. Did he finally repent? Why?
5. What happened to him after his death?

This and much more will be addressed in the fourth lecture of this series: "The Apostate".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series III Lecture #4

THE APOSTATE

I. Teacher and Scholar

A.

אלישע בן אבויה אומר הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר חדש. והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר מחוק. אבות ד:כ

Elisha ben Avuyah said: One who studies Torah as a child, to what can he be likened? - to ink written on fresh paper. And one who studies Torah as an old man, to what can he be likened? - to ink written on smudged paper. **Avos 4:20**

B.

אלישע בן אבויה אומר אדם שיש בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה למה הוא דומה לאדם שבונה אבנים מלמטה ואחר כך לבנים אפילו באים מים הרבה ועומדין בצידן אין מחין אותן ממקומן. ואדם שאין בו מעשים טובים ולמד תורה למה הוא דומה לאדם שבונה לבנים תחילה ואחר כך אבנים אפילו באים מים קימצא מיד הופכין אותן. אבות דרבי נתן כד:א,ב

Elisha ben Avuya said: A person that has good deeds and learned much Torah is like a person that built [a structure] with stones on the bottom and bricks on the top. Even if it would be inundated with water it wouldn't stir from its place. A person, however, who doesn't possess many good deeds and yet learned much Torah is likened to a person who built [a structure] with bricks on the bottom and stones on the top. Even a little water can overturn [the whole structure]. **Avos D'Rabbi Nasan 24:1,2**

C.

הוא היה אומר אדם שיש בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה למה הוא דומה לסיד שטוח על גבי אבנים אפילו יורדין עליו גשמים אין מזיזין אותו ממקומו. אדם שאין בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לסיד שניטוח על גבי לבנים אפילו יורדין עליו מיעוט גשמים מיד נימוק ונופל. אבות דרבי נתן כד:ג

He would often say: A person that has good deeds and learned much Torah is like plaster that is spread over stones. Even if it would be inundated with rain it wouldn't move from its place. A person, however, who doesn't possess many good deeds and yet learned much Torah is likened to a layer of plaster that is spread over bricks. As soon as even a little water falls on it, it begins to dissolve. **Avos D'Rabbi Nasan 24:3**

D.

הוא היה אומר אדם שיש בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לכוס שיש לו פיספס שכיון שמניח אותו מידו אע"פ שנהפך על צידו אין נשפך כל מה שיש בו. ואדם שאין בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לכוס שאין לו פיספס שכיון שהניח אותו מידו מיד נהפך על צידו ונשפך כל מה שיש בו. אבות דרבי נתן כד:

He would often say: A person that has good deeds and learned much Torah is like a cup with a protective covering. If he puts it down even if it would be turned on its side, its contents will not spill out. A person, however, who doesn't possess many good deeds and yet learned much Torah is likened to a cup without a protective covering. As soon as he puts it down, it is liable to turn over and spill out the contents. **Avos D'Rabbi Nasan 24:4**

E.

הוא היה אומר אדם שיש בו מעשים טובים ולמד תורה הרבה דומה לסוס שיש לו כלים נאים. ואדם שאין בו מע"ט ולמד תורה הרבה דומה לסוס שאין לו רסן לבלום כיון שאדם רוצה לרוכבו זורקו בבת אחת. אבות דרבי נתן כד:

He would often say: A person that has good deeds and learned much Torah is like a horse that is properly outfitted. A person, however, who doesn't possess many good deeds and yet learned much Torah is likened to a horse that doesn't have a bridle to control [its movements]. As soon as he wants to ride it, it throws him completely off. **Avos D'Rabbi Nasan 24:4**

F.

הוא היה אומר הלומד תורה בילדותו דברי תורה נבלעין בדמיו ויוצאין מפיו מפורשין. והלומד תורה בזקנותו אין דברי תורה נבלעין בדמיו ואין יוצאין מפיו מפורשין וכן מתלא אומר אם בנערותיך לא חפצתם איך תשיגם בזקנותך. אבות דרבי נתן כד:

He used to say: If a person learns Torah in his youth, the words of Torah become absorbed in his blood and come out of his mouth with clarity. If, however, he learns Torah in his old age, the words of Torah do not become absorbed in his blood and do not come out of his mouth with clarity. There is a proverb that states: If you didn't desire them in your youth how can you achieve them in your old age. **Avos D'Rabbi Nasan 24:4**

G.

הוא היה אומר קשין דברי תורה לקנותם ככלי זהבים ונוחין לאבדם ככלי זכוכית שנא' לא יערכנה זהב וזכוכית מקיש לזהב ולזכוכית. מה כלי זהב וזכוכית לאחר שנשבר יש לו תקנה אף ת"ח אע"פ שסרח יש לו תקנה. ומה אני מקיים ותמורתה כלי פז לומר לך כל העמל בהן ומקיימן פניו מצהיבות כפז. וכל העמל בהם ואין מקיימן פניו משחירות כזכוכית. אבות דרבי נתן כד:

He used to say: the words of Torah are difficult to acquire just like golden vessels. They are easily lost just like glass [or crystal] vessels. For it is stated in Scripture, "Neither gold nor crystal are equal to Torah" (Job 28:17) The verse compares [on a certain level] the Torah to gold and crystal. Just as gold and crystal that are broken can be fixed [or remade], so too a student of Torah that becomes corrupted can be rehabilitated. How do I understand the verse: And the exchange of it shall not be for jewels or fine gold? The verse is telling us that the face of anyone who toils in Torah and fulfills it will shine like gold jewelry. But the face of he who toils in Torah and does not fulfill it will become blackened like glass. **Avos D'Rabbi Nasan 24:5**

H.

הוא היה אומר יכול אדם ללמוד תורה בעשרים שנה ולשכח בשתי שנים. כיצד ישב ששה חדשים ואין חוזר לאחריו נמצא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא. שנים עשר חדשים ולא חזר לאחריו נמצא מחליף חכמים זה בזה. י"ח חדשים ולא חזר לאחריו נמצא משכח ראשי מסכתותיו. כ"ד חדשים ואין חוזר לאחריו נמצא משכח ראשי פרקים ומתוך שאמר על טמא טהור ועל טהור טמא ומחליף חכם בחכם ומשכח ראשי מסכתותיו וראשי פרקיו סוף שיושב ודומם ועליו אמר שלמה על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כלו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה. וכיון שנפל כותלו של כרם מיד חרב כל הכרם כולו. אבות דרבי נתן כד:

He used to say: A person can study Torah for twenty years and forget in two. How so? If he sits for six months without reviewing his studies, it will cause him to declare that which is impure to be pure and that which is pure to be impure. If twelve months go by and he hasn't reviewed his material the result will be that he will mix up the names of the Sages. If eighteen months go by without his reviewing his studies, the result will be that he will forget the outline and synopsis of the various tractates. After twenty four months of not reviewing, he will forget the outline and synopsis of even the individual chapters. And since [by this time] he will have declared that which is impure to be pure and that which is pure to be impure and he will have mixed up the names of the Sages and he will have forgotten the outline and synopsis of the various tractates, the outline and synopsis of even the individual chapters, the end will be that he will just sit and be silent. Regarding him did Solomon (Shlomo) comment: I went by the field of the slothful, and by the vineyard of the man void of understanding. And lo, it was all grown over with thorns, and nettles had covered the face thereof, and the stone wall thereof was broken down. (Proverbs 25:23,24) As soon as the wall falls down, the whole vineyard is doomed to destruction. **Avos D'Rabbi Nasan 24:6**

I.

הוא היה אומר כל מעשה את חברו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא עשה אלא בגופו. משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שצד צפור ונתנו לאחד מעבדיו ואומר לו הוי זהיר בצפור זה שאם אתה נזהר בו טוב ואם לאו אני נוטל נשמתך תחתיו. כך אמר הקב"ה לישראל דברי תורה שנתתי לכם אם אתם משמרים אותן טוב ואם לאו אני נוטל נפשכם תחתיה שנאמר רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם. אבות דרבי נתן כד:

He used to say: Whoever causes his friend to do a mitzvah, Scripture considers it as if he had done a kindness to his body. Another version: Anyone who forgets even one thing of his learning, Scripture considers it as if he bears guilt for his soul, for it is said: But beware and guard your soul exceedingly lest you forget the things your eyes have seen. (Deuteronomy 4:9) It can be compared to an earthly king who trapped a bird and gave it to one of his servants and said to him: Be careful with this bird. For if you are careful it will be good [for you] but if you aren't careful, I will take your soul in its place. So too does the Holy One blessed be He say to Israel: If you guard the words of Torah that I have given you, it will be good. But if not I will take your souls in its place. **Avos D'Rabbi Nasan 24:7**

II. The Enemy of Torah

מני אחר אלישע בן אבויה שהיה הורג רבי תורה אמרין כל תלמיד דהוה חמי ליה משבח באוריתא הוה קטיל ליה ולא עוד אלא דהוה עליל לבית וועדא והוה חמי טלייא קומי ספרא והוה אמר מה אילין יתבין עבדין הכא אומנותיה דהן בנאי אומנותיה דהן נגר אומנותיה דהן צייד אומנותיה דהן חייט וכיון דהוון שמעין כן הוון שבקיין ליה ואזליין לון עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו' שחיבל מעשה ידיו של אותו האיש אוף בשעת עקתא הוון מטענין לון מטילין והוון מתכוונין מיטעון תרי חד מטול משום שנים שעשו מלאכה אחת אמר אטעוננון יחידאין אזליין ואטעונינון יחידאין והוון מתכוונין מיפרוק בכרמלית שלא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים אמר אטעונינון צלוחיין אזליין ואטעונינון צלוחיין. ירושלמי חגיגה ב:א

Who was Acher? Elisha ben Avuyah. He would kill the great scholars of Torah. They say that he would kill any student of Torah with great promise that he saw. Not only that, but when he would walk into the Study Hall (Bais Medrash) and see the boys sitting in front of their Rebbe, he would say: What are they doing here and sitting? He should rather become a builder and he a carpenter and he a trapper and he a tailor. When the boys heard this they would [often listen to his advice and] abandon the Study Hall and go on their way. Regarding him is it written: Suffer not thy mouth to bring thy flesh into guilt; neither say thou before the angel, that it was an error: wherefore should G-d be angry at thy voice, and destroy the work of thine hands? (Koheles 5:5). He actually destroyed the handiwork of that man (his own children).

Also at the time of forced assimilation when the Romans forced the Jews to carry loads on Shabbos and they would [try to circumvent the decree and] have two people carry one load based on the principle that two people that work together [in a situation where one would suffice] are not violating Torah law [but rather Rabbinical law], he told [the Romans]: Make them carry the loads individually. They (the Jews) would also try to unload in the side area (and then pick it up again and finally unload it in the house) and not directly from the main thoroughfare into the house. He directed them to have them carry [delicate glass] dishes so that they would be forced to unload them in the house.

Yerushalmi Chagigah 2:1

III. The Mystic Turned Heretic

A.

ת"ר ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם ר"ע כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ד' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום. חגיגה יד:

Our Rabbis taught: Four men entered the 'Garden' [or Paradise], namely, Ben Azzai and Ben Zoma, Acher, and Rabbi Akiva. Rabbi Akiva said to them: When ye arrive at the stones of pure marble, say not, Water, water! For it is said: He that speaketh falsehood shall not be established before mine eyes (Psalms 101:7). Ben Azzai cast a look and died. Of him Scripture says: Precious in the sight of the Lord is the death of his saints (Psalms 116:15). Ben Zoma looked and became demented. Of him Scripture says: Hast thou found honey? Eat so much as is sufficient for thee, lest thou be filled therewith, and throw it up (Proverbs 25:16). Acher mutilated the shoots (became an apostate). Rabbi Akiva departed unhurt. **Chagigah 14b**

B.

אחר קיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר אל תתן את פין לחטיא את בשרך מאי היא חזא מיטטרון דאיתיהבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישראל אמר גמירא דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי שמא חס ושלום ב' רשויות הן אפקוהו למיטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא א"ל מ"ט כי חזיתיה לא קמת מקמיה איתיהיבא ליה רשותא למימחזק זכוותא דאחר. חגיגה טו.

Acher mutilated the shoots. Of him Scripture says: Suffer not thy mouth to bring thy flesh into guilt (Koheles 5:5). What does it refer to? - He saw that permission was granted to Metatron to sit and write down the merits of Israel. Said he: It is taught as a tradition that on high there is no sitting and no emulation, and no back, and no weariness. Perhaps, -G-d forfend!-there are two divinities! (Thereupon) they led Metatron forth, and punished him with sixty fiery lashes, saying to him: Why didn't you rise before him when you saw him? Permission was (then) given to him to strike out the merits of Acher.

Chagigah 15a

C.

אמר רב יוסף אלמלי דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא היה חוטא. ואחר מה הוא איכא דאמרי כי האי גוונא חוא ואיכא דאמרי לישנא דחוצפית התורגמן חזא דהוה גריר ליה דבר אחר. אמר פה שהפיק מרגליות ילחך בעפר נפק חטא. קדושין לט:

Rav Yoseph said: Had Acher interpreted this verse as Rabbi Yaakov, his daughter's son, he would not have sinned. Now, what happened to Acher? Some say he saw something of this nature [a person falling off a rickety ladder as he was doing the "mitzvah" of honoring of his father by bringing him young birds to eat while sending away their mother]. Others say, he saw the tongue of Rabbi Chutzpis the Interpreter dragged along by a swine. "The mouth that uttered pearls licks the dust!" he exclaimed. Thereupon he went forth and sinned. **Kiddushin 39b**

IV. From Sage to "Acher" - The Other One

A.

יצתה בת קול ואמרה שובו בנים שוכבים חוץ מאחר אמר הואיל ואיטריד ההוא גברא מההוא עלמא ליפוק ליתנהי בהאי עלמא נפק אחר לתרבות רעה נפק אשכח זונה תבעה אמרה ליה ולאו אלישע בן אבויה את עקר פוגלא ממישרא בשבת ויהב לה אמרה אחר הוא. חגיגה טו.

A Bath Kol went forth and said: Return, ye backsliding children - except Acher. (Thereupon) he said: Since I have been driven forth from yonder world, let me go forth and enjoy this world. So Acher went forth into evil courses. He went forth, found a harlot and demanded her. She said to him: Art thou not Elisha b. Abuyah? (But) when he tore a radish out of its bed on the Sabbath and gave it to her, she said: It is another (Acher). **Chagigah 15a**

B.

אשכחיה שמואל לרב יהודה דתלי בעיברא דדשא וקא בכי א"ל שיננא מאי קא בכית א"ל מי זוטרא מאי דכתיב בהו ברבנן איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים איה סופר שהיו סופרים כל אותיות שבתורה איה שוקל שהיו שוקלים קלין וחמורין שבתורה איה סופר את המגדלים שהיו שונין ג' מאות הלכות במגדל הפורח באויר ואמר רבי אמי תלת מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר ותנן ג' מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא אנן מה תהוי עלן א"ל שיננא טינא היתה בלבם אחר מאי זמר יווני לא פסק מפומיה אמרו עליו על אחר בשעה שהיה עומד מבית המדרש הרבה ספרי מינין נושרין מחיקו שאל נימוס הגרדי את ר"מ כל עמר דנחית ליורה סליק א"ל כל מאן דהוה נקי אגב אימיה סליק כל דלא הוה נקי אגב אימיה לא סליק. חגיגה טו:

Shmuel found Rav Yehudah leaning on the door-bolt weeping. So he said to him: O, keen scholar, wherefore dost thou weep? He replied: Is it a small thing that is written concerning the Rabbis? "Where is he that counted, where is he that weighed? Where is he that counted the towers?" (Isaiah 33:13) "Where is he that counted?" - for they counted all the letters in the Torah. "Where is he that weighed?" - for they weighed the light and the heavy (kal v'chomer) in the Torah. "Where is he that counted the towers?" -

for they taught three hundred halachoth concerning a "tower which flies in the air". And R. Ammi said: Three hundred questions did Doeg and Ahitophel raise concerning a "tower which flies in the air". Yet we have learnt: Three kings and four commoners have not share in the world to come. What then shall become of us? Said (Shmuel) to him. O, keen scholar, there was impurity in their hearts. - But what of Acher? - Greek song did not cease from his mouth. It is told of Acher that when he used to rise (to go) from the schoolhouse, many heretical books used to fall from his lap. Nimos the weaver asked R. Meir: Does all wool that goes down into the (dyeing) kettle come up (properly dyed)? He replied: All that was clean on its mother comes up (properly dyed), all that was not clean on its mother does not come up (properly dyed). **Chagigah 15b**

C.

אמו כשהיתה מעוברת בו היתה עוברת על בתי עכו"ם והריחה מאותו המין והיה אותו הריח מפעפע בגופה כאירסה של חכינה. תלמוד ירושלמי חגיגה ב:א

When his mother was pregnant with him, she would pass by the pagan Temples (or homes of the pagans) and smell from that kind (min). That smell would spread through her body like the venom of a snake. **Talmud Yerushalmi Chagigah 2:1**

D.

טוב אחרית דבר מראשיתו בזמן שהוא טוב מראשיתו ובי היה המעשה אבויה אבא מגדולי ירושלים היה ביום שבא למוהליני קרא לכל גדולי ירושלים והושיבו בבית אחד ולרבי אליעזר ולר' יהושע בבית אחד מן דאכלון ושתון שרון מטפחין ומרקדקין א"ר ליעזר לר' יהושע עד דאינון עסיקין בדידהון נעסוק אנן בדידן וישבו ונתעסקו בדברי תורה מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים וירדה אש מן השמים והקיפה אותם אמר להן אבויה רבותיי מה באתם לשרוף את ביתי עלי אמרו לו חס ושלום אלא יושבין היינו וחוזרין בדברי תורה מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים והיו הדברים שמיחים כנתינתן מסיני והיתה האש מלחכת כאותן כלחכתן מסיני ועיקר נתינתן מסיני לא ניתנו אלא באש וההר בוער באש עד לב השמים אמר להן אבויה אבא רבותיי אם כך היא כוחה של תורה אם נתקיים לי בן הזה לתורה אני מפרישו לפי שלא היתה כוונתו לשם שמים לפיכך לא נתקיימה באותו האיש. תלמוד ירושלמי חגיגה ב:א

"The goodness of the end of a thing comes from its beginning" (Koheles 7:8). [It is good at the end only] when it was good from its inception. And with me (Elisha ben Avuya) was such an incident. Avuya, my father, was one of the principal men of Jerusalem. On the day of my circumcision he called all the principal men of Jerusalem and sat them in one room. Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua were placed in another room. After they finished eating and drinking they started to clap and dance. Rabbi Eliezer said to Rabbi Yehoshua: while they are busy in their affairs let us be busy in ours.

So they sat and were engaged in the discussion of the Torah. They proceeded from the Torah to the Prophets and from the Prophets to the Holy Writings. [Soon] a fire from Heaven came down and enveloped them. Avuya said to them: My masters! Have you come to burn down my house?! They said to him: G-d forbid! We were just sitting and reviewing the words of the Torah. [We proceeded] from the Torah to the Prophets and from the Prophets to the Holy Writings. The discussion was as joyful as when the Torah was originally given on Mount Sinai. The fire licked at them as it licked Mount Sinai. The original giving of the Torah was only given through fire [as it is written], "And the mountain burned with fire unto the midst of Heaven" (Deuteronomy 4:11). Avuyah my father said to them: My masters: If that is the power of Torah, if my son remains alive I shall dedicate him to a life of Torah study. Since his intention was not for the sake of Heaven, it was therefore not fulfilled with that man (meaning himself). **Talmud Yerushalmi Chagigah 2:1**

V. The Apostate's Disciple

A.

שאל אחר את ר"מ לאחר שיצא לתרבות רעה א"ל מאי דכתיב גם את זה לעומת זה עשה האלקים אמר לו כל מה שברא הקב"ה ברא כנגדו ברא הרים ברא גבעות ברא ימים ברא נהרות אמר לו ר"ע רבך לא אמר כך אלא ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו ב' חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם זכה צדיק נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן נתחייב רשע נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם אמר רב משרשיא מאי קראה גבי צדיקים כתיב לכן בארצם משנה יירשו גבי רשעים כתיב ומשנה שברון שברם. חגיגה טו.

After his apostasy, Acher asked Rabbi Meir (a question), saying to him: What is the meaning of the verse: G-d hath made even the one as well as the other? He replied: It means that for everything that G-d created He created (also) its counterpart. He created mountains, and created hills; He created seas, and created rivers. Said (Acher) to him: Rabbi Akiva, thy master, did not explain it thus, but (as follows): He created righteous, and created wicked; He created the Garden of Eden, and created Gehinnom. Everyone has two portions, one in the Garden of Eden and one in Gehinnom. The righteous man, being meritorious, takes his own portions and his fellow's portion in the Garden of Eden. The wicked man, being guilty, takes his own portion and his fellow's portion in Gehinnom. Rabbi Mesharsheya said: What is the Biblical proof for this? In the case of the righteous, it is written: Therefore in their land they shall possess double (Isaiah 56:7). In the case of the wicked it is written: And destroy them with double destruction (Jeremiah 17:18). **Chagigah 15a**

B.

שאל אחר את ר"מ לאחר שיצא לתרבות רעה מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז אמר לו אלו דברי תורה שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז ונוחין לאבדן ככלי זכוכית אמר לו ר"ע רבך לא אמר כך אלא מה כלי זהב וכלי זכוכית אע"פ שנשברו יש להם תקנה אף ת"ח אע"פ שסרח יש לו תקנה אמר לו אף אתה חזור בך אמר לו כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובכים חוץ מאחר. חגיגה טו.

After his apostasy, Acher asked Rabbi Meir: What is the meaning of the verse: Gold and glass cannot equal it; neither shall the exchange thereof be vessels of fine gold (Job 28:17)? He answered: These are the words of the Torah, which are hard to acquire like vessels of fine gold, but are easily destroyed like vessels of glass. Said (Acher) to him: Rabbi Akiva, thy master, did not explain thus, but (as follows): Just as vessels of gold and vessels of glass, though they be broken, have a remedy, even so a scholar, though he has sinned, has a remedy. (Thereupon, Rabbi Meir) said to him: Then, thou, too, repent! He replied: I have already heard from behind the Veil: Return ye backsliding children-except Acher. **Chagigah 15a**

C.

ת"ר מעשה באחר שהיה רוכב על הסוס בשבת והיה רבי מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו אמר לו מאיר חזור לאחריך שכבר שיערתי בעקבי סוסי עד כאן תחום שבת א"ל אף אתה חזור בך א"ל ולא כבר אמרתי לך כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר תקפיה עייליה לבי מדרשא א"ל לינוקא פסוק לי פסוקך אמר לו אין שלום אמר ד' לרשעים עייליה לבי כנישתא אחריתי א"ל לינוקא פסוק לי פסוקך אמר לו כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני עייליה לבי כנישתא אחריתי א"ל לינוקא פסוק לי פסוקך א"ל ואת שדוד מה תעשי כי תלבשי שני כי תעדי עדי זהב כי תקרעי בפוך עיניך לשוא תתיפי וגו' עייליה לבי כנישתא אחריתי עד דעייליה לתליסר בי כנישתא כולהו פסקו ליה כי האי גוונא לבתרא א"ל פסוק לי פסוקך א"ל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי וגו' ההוא ינוקא הוה מגמגם בלישניה אשתמע כמה דאמר ליה ולאלישע אמר אלקים איכא דאמרי סכינא הוה בהדיה וקרעיה ושרייה לתליסר בי כנישתא ואיכא דאמרי אמר אי הוואי בידי סכינא הוה קרענא ליה. חגיגה טו.

Our Rabbis taught: Once Acher was riding on a horse on the Sabbath, and Rabbi Meir was walking behind him to learn Torah at his mouth. Said (Acher) to him: Meir, turn back, for I have already measured by the paces of my horse that thus far extends the Sabbath limit. He replied: Thou, too, go back! (Acher) answered: Have I not already told thee that I have already heard from behind the Veil: 'Return ye backsliding children'-except Acher. Rabbi Meir prevailed upon him and took him to a schoolhouse. Acher said to a child: Recite for me thy verse! (The child) answered: There is no peace, said the L-rd, unto the wicked (Isaiah 48:22). He then took him to another schoolhouse. Acher said to a child: Recite for me thy verse! He answered: For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap yet thine iniquity is marked before Me, said the L-rd G-d (Jeremiah 2:22). He took him to yet another schoolhouse, and Acher said to a child: Recite for me thy verse! He answered: And thou, that art spoiled, what doest thou, that thou clothest thyself with scarlet, that thou deckest thee with ornaments of gold, that thou enlargest thine eyes with paint? In vain dost thou make thyself fair etc. (Jeremiah 4:30).

He took him to yet another schoolhouse until he took him to thirteen schools: all of them quoted in similar vein. When he said to the last one, Recite for me thy verse, he answered: But unto the wicked G-d saith 'What hast thou to do to declare My statutes' etc. (Psalms 50:16)? That child was a stutterer, so it sounded as though he answered: 'But to Elisha G-d saith'. Some say that (Acher) had a knife with him, and he cut him up and sent him to the thirteen schools: and some say that he said: Had I a knife in my hand I would have cut him up. **Chagigah 15a-b**

D.

רבי מאיר היה יתיב דרש בבית מדרשא דטיבריה עבר אלישע רביה רכיב על סוסיא ביום שובתא אתון ואמריין ליה הא רבך לבר פסק ליה מן דרשה ונפק לגביה א"ל מה הויתה דרש יומא דין א"ל וד' ברך את אחרית וגו' א"ל ומה פתחת ביה א"ל ויוסף ד' את כל אשר לאיוב למשנה שכפל לו את כל ממונו אמר ווי דמובדין ולא משכחין עקיבה רבך לא הוה דרש כן אלא וד' ברך את אחרית איוב מראשיתו בזכות מצות ומעשים טובים שהיה בידו מראשיתו א"ל ומה הויתה דריש תובן א"ל טוב אחרית דבר מראשיתו א"ל ומה פתחת ביה א"ל לאדם שהוליד בנים בנערותו ומתו ובזקנותו נתקיימו הוי טוב אחרית דבר מראשיתו לאדם שעשה סחורה בילדותו והפסיד ובזקנותו ונשתכר הוי טוב אחרית דבר מראשיתו לאדם שלמד תורה בנערותו ושכחה ובזקנותו וקיימה הוי טוב אחרית דבר מראשיתו אמר ווי דמובדין ולא משכחין עקיבה רבך לא הוה דרש כן אלא טוב אחרית דבר מראשיתו בזמן שהוא טוב מראשיתו א"ל ומה הייתה דורש תובן א"ל לא יערכנה זהב וזכוכית א"ל ומה פתחת ביה א"ל דברי תורה קשיין לקנות ככלי זהב ונוחין לאבד ככלי זכוכית ומה כלי זהב וכלי זכוכית אם נשתברו יכול הוא לחזור ולעשותן כלים כמו שהיו אף תלמיד חכם ששכח תלמודו יכול הוא לחזור וללמדו כתחילה א"ל דייך מאיר עד כאן תחום שבת א"ל מן הא את ידע א"ל מן טלפי דסוסיי דהוינא מני והולך אלפיים אמה א"ל וכל הדא חכמתא אית כך ולית את חזר כך א"ל לית אנא יכיל א"ל למה א"ל שפעם אחת הייתי עובר לפני בית קודש הקדשים רכוב על סוסי ביה"כ שחל להיות בשבת ושמעתי בת קול יצאה מבית קודש הקדשים ואומרת שובו בנים חוץ מאלישע בן אבויה שידע כחי ומרד בי. תלמוד ירושלמי חגיגה ב:א

Rabbi Meir was sitting and expounding in the Bais HaMedrash (Study Hall) in Tiberias. Elisha, his Master, was passing by, riding on his horse on Shabbos. They told Rabbi Meir: Your Master is outside! He stopped his lecture and went out to him. Elisha ben Avuya asked Rabbi Meir: What subject did you expound on today? He replied: [On the verse], "So the Lord blessed the latter end of Job more than (or from) his beginning." (Job 42:12) He asked him (further): How did you explain it? He replied: The Lord gave Job twice as much as he had before. He replied: Woe to that which is lost and cannot be found! Akiva your Master explained it differently. Rather, he explained the verse that "So the Lord blessed the latter end of Job because of his beginning" to mean: [He was blessed] because of the merit of the mitzvos and good deeds that he had performed (literally that were in his hand) from his early days.

He asked him: What else do you expound upon? He replied: "The goodness of the end of a thing is better than that which comes from its beginning" (Koheles 7:8). And how did you explain it? He answered: This refers to a person who had children who died when he was young and subsequently had children in his old age. This also refers to a person who failed in business in his youth who subsequently became successful in his old age. He (Elisha) replied: Woe to that which is lost and cannot be found! Akiva your Master explained it differently. Rather, he explained the verse "The goodness of the end of a thing is good when it comes from its beginning" - only if the beginning is good. . . .

He said to him: Meir it's enough! This is the boundary of Shabbos. He asked him: How do you know? He replied: From the steps of my horse I counted that he had walked two thousand cubits. He said to him: You have so much wisdom and yet you don't repent! He replied: I cannot. He asked: Why? He replied: Once I was passing by the place of the Holy of Holies while riding on my horse on Yom Kippur that happened to fall out on Shabbos and I heard a 'Bas Kol' coming from the Holy of Holies saying: Return [wayward] sons with the exception of Elisha ben Avuyah who knows my power and yet rebels against me! **Yerushalmi Chagigah 2:1**

E.

ור"מ היכי גמר תורה מפומיה דאחר והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבקות הוא אם דומה הרב למלאך ד' צבקות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו אמר ר"ל ר"מ קרא אשכח ודרש הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי לדעתם לא נאמר אלא לדעתי רב חנינא אמר מהכא שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך וגו' קשו קראי אהדדי לא קשיא הא בגדול הא בקטן כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא ר"מ אכל תחלא ושדא שיחלא לברא דרש רבא מאי דכתיב אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו' למה נמשלו ת"ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אע"פ שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס אף ת"ח אע"פ שסרח אין תורתו נמאסת אשכחיה רבה בר שילא לאלהו א"ל מאי קא עביד הקב"ה א"ל קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן ומפומיה דר"מ לא קאמר א"ל אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר א"ל אמאי ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק א"ל השתא קאמר מאיר בני אומר בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים ק"ו על דמן של צדיקים שנשפך. חגיגה טו:

But how did Rabbi Meir learn Torah at the mouth of Acher? Behold Rabbah bar Bar Chana said that Rabbi Yochanan said: What is the meaning of the verse, "For the priest's lips should keep knowledge, and they should seek the Law at his mouth; for he is the messenger of the L-rd of hosts?" (This means that) if the teacher is like an angel of the L-rd of hosts, they should seek the Law at his mouth! - Resh Lakish answered: Rabbi Meir found a verse and expounded it (as follows): Incline thine ear, and hear the words of the wise, and apply thy heart unto My knowledge. It does not say, 'unto their knowledge', but 'unto My knowledge'.

Rabbi Chanina said, (he deduced it) from here: Hearken, O daughter, and consider, and incline thine ear; forget also thine own people, and thy father's house etc. The verses contradict one another! - There is no contradiction: in the one case Scripture refers to an adult (or a great man), in the other to a child (or a small man). When R. Dimi came (to Babylon) he said: In the West, they say: R. Meir ate the date and threw the kernel away.

Raba expounded: What is the meaning of the verse: I went down to the garden of nuts, to look at the green plants of the valley etc.? Why are the scholars likened to the nut? To tell you that just as (in the case of) a scholar, although he may have sinned, yet is his Torah not contemned.

Rabbah bar Shila (once) met Eliyohu. He said to him: What is the Holy One, blessed be He, doing? He answered: He utters traditions in the name of all the Rabbis, but in the name of Rabbi Meir he does not utter. Rabbah asked him. Why? - Because he learnt traditions from Acher. Said (Rabbah) to him: But why? Rabbi Meir found a pomegranate; he ate (the fruit) within it, and the peel he threw away! He answered: Now He says: Meir my son says: When a man suffers, to what expression does the Shechinah give utterance? 'My head is heavy, my arm is heavy'. If the Holy One, blessed be He, is thus grieved over the blood of the wicked, how much more so over the blood of the righteous that is shed. **Chagigah 15b**

VI. The Death of the Apostate

A.

כי נח נפשיה דאחר אמרי לא מידן לידייניה ולא לעלמא דאתי לייתי לא מידן לידייניה משום דעסק באורייתא ולא לעלמא דאתי לייתי משום דחטא אמר ר"מ מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי מתי אמות ואעלה עשן מקברו כי נח נפשיה דר' מאיר סליק קוטרא מקבריה דאחר אמר ר' יוחנן גבורתא למיקלא רביה חד הוה בינא ולא מצינן לאצוליה אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מאן אמר מתי אמות ואכבה עשן מקברו כי נח נפשיה דר' יוחנן פסק קוטרא מקבריה דאחר פתח עליה ההוא ספדנא אפילו שומר הפתח לא עמד לפניך רבינו. חגיגה טו:

When Acher died, they said: Let him not be judged, nor let him enter the World to Come. Let him not be judged, because he engaged in the study of the Torah; nor let him enter the world to come, because he sinned. Rabbi Meir said: It were better that he should be judged and that he should enter the world to come. When I die I shall cause smoke to rise from his grave. When Rabbi Meir died, smoke rose up from Acher's grave. Rabbi Yochanan said: What a mighty deed to burn his master! There was one amongst us, and we cannot save him; if I were to take him by the hand, who would snatch him from me! (But) said he: When I die, I shall extinguish the smoke from his grave. When R. Yochanan died, the smoke ceased from Acher's grave. The public mourner began (his oration) concerning him thus: Even the guardian of the gate (of Gehinom) could not stand before thee, O master! **Chagigah 15b**

B.

לאחר ימים חלה אלישע אתון ואמרון לר"מ הא רבך באיש אזל בעי מבקרתיה ואשכחיה באיש א"ל לית את חזר בכך א"ל ואין חזרין מתקבלין א"ל ולא כן כתיב תשב אנוש עד דכא עד דיכדוכה של נפש מקבלין באותה שעה בכה אלישע ונפטר ומת והיה ר"מ שמח בלבו ואומר דומה שמתוך תשובה נפטר ר' מן דקברוניה ירדה האש מן השמים ושרפה את קברו אתון ואמרון לר"מ הא קבריה דרבך אייקד נפק בעי מבקרתיה ואשכחין אייקד מה עבד נסב גולתיה ופרסיה עלוי אמר ליני הלילה וגו' ליני בעולם הזה שדומה ללילה והיה בבוקר זה העולם הבא שכולו בוקר אם יגאלך טוב יגאל זה הקב"ה שהוא טוב דכתיב ביה טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי ד' ואיטפיית אמרון לר"מ אין אמרין לך בהווא עלמא למאן את בעי למבקרה לאבוך או לרבך אמר לון אנא מיקרב לר' קדמי ובתר כן לאבא אמרון ליה ושמעין לך אמר לון ולא כן תנינן מצילין תיק הספר עם הספר תיק תפילין עם התפילין מצילין לאלישע אחר בזכות תורתו. תלמוד ירושלמי חגיגה ב:א

After a time, Elisha became ill. They went and told Rabbi Meir: Your Master is ill. He went to visit him and found him [truly] sick. He said to him: Won't you repent? He replied: The repentance will not be accepted. Rabbi Meir replied: Is it not written: Thou turnest man to destruction (דכא) and sayest, Return, ye children of men (Psalms 90:3). (דכא) Until the crushing [of the last threads] of the soul do they receive [one's repentance]. Whereupon Elisha began to cry and departed this world. Rabbi Meir was glad in his heart and said: It seems that he departed in the midst of repentance.

As soon as he was buried, a fire came down from Heaven and burned his grave. They went and told Rabbi Meir: The grave of your Master is ablaze. As soon as he came to visit it, he noticed that it was ablaze. What did he do? He took his cloak and spread it over [the grave]. He said (expounded) the following verse: "Tarry this night, and it shall be in the morning, that if he will perform unto thee the part of a kinsman, well; let him do the kinsman's part: but if he will not do the part of a kinsman to thee, then will I do the part of a kinsman to thee, as the Lord liveth: lie down until the morning" (Ruth 3:13) "Tarry this night" means tarry through this world which is compared to the night. "And it shall be in the morning" refers to the next world which is total morning (light). "That if he will perform unto thee the part of a kinsman, well (good)" refers to the Holy One blessed be He who is the embodiment of "good" as it is written: The Lord is good to all: and his tender mercies are over all his works (Psalms 145:9). "But if he will not do the part of a kinsman to thee, then will I do the part of a kinsman to thee, as the Lord liveth". [With that] the fire subsided.

They said to Rabbi Meir: Who would you like to visit, your father or your Master? He replied: I would like to bring [up] my Master [to be] before me and then my father. They asked him: And will they listen to you? He replied: Didn't we learn [this principle] from a braiisa, "We save [from a fire on Shabbos] the covering of the Torah together with the Torah and the covering of the tephilin with the tephilin." So too we should save Elisha [ben Avuya] - Acher because of the merit of his Torah. **Talmud Yerushalmi Chagigah 2:1**

C.

לאחר ימים הלכו בנותיו ליטול צדקה מר' גזר רבי ואמר אל יהי לו מושך חסד ואל יהי חונן ליתומיו אמרו לו ר' אל תבט במעשיו הבט בתורתו באותה השעה בכה ר' וגזר עליהן שיתפרנסו אמר מה אם זה שיגע בתורה שלא לשום שמים ראו מה העמיד מי שהוא יגע בתורה לשמה על אחת כמה וכמה. תלמוד ירושלמי חגיגה ב:א

Some time later, his [Elisha ben Avuya's] daughters went to take charity from Rabbi [Yehudah HaNasei]. Rabbi decreed: "Let there be none to extend mercy unto him: neither let there be any to favor his fatherless children." (Psalms 109:12) They said to him: Rabbi don't look at his deeds, look [rather] at his Torah. Upon hearing this, Rabbi wept and decreed that they should be supported. He commented: If such a person (like Elisha ben Avuya) who toiled in Torah for a purpose other than the sake of Heaven was rewarded with such children, then someone who toils in Torah for the sake of Heaven most certainly should be so rewarded. **Talmud Yerushalmi Chagigah 2:1**

D.

בתו של אחר אתיא לקמיה דרבי אמרה ליה רבי פרנסני אמר לה בת מי את אמרה לו בתו של אחר אני אמר לה עדיין יש מזרעו בעולם והא כתיב לא ניין לו ולא נכד בעמו ואין שריד במגוריו אמרה לו זכור לתורתו ואל תזכור מעשיו מיד ירדה אש וסכסכה ספסלו של רבי בכה ואמר רבי ומה למתגנין בה כך למשתבחין בה על אחת כמה וכמה. חגיגה טו:

Acher's daughter (once) came before Rabbi and said to him: O master, support me! He asked her: Whose daughter art thou? She replied: I am Acher's daughter. Said he: Are any of his children left in the world? Behold it is written: He shall have neither son nor son's son among his people, nor any remaining in his dwellings! She answered: Remember his Torah and not his deeds. Forthwith, a fire came down and enveloped Rabbi's bench. (Thereupon) Rabbi wept and said: If it be so on account of those who dishonor her, how much more so on account of those who honour her! **Chagigah 15b**